

LILLEHAMMER KOMMUNE

STRATEGIPLAN FOR BARNEHAGE OG SKOLE

2018-2021

God samordnet innsats gir trygghet, kompetanse og livsmestring.

Godkjent av Kommunestyret 22.02.18

INNLEDNING

Inkludering.

FNs Barnekonvensjon forplikter alle land til å arbeide for et inkluderende utdanningssystem. En inkluderende opplæring i barnehage og skole innebærer både rettigheter for det enkelte barn, men er også viktig med tanke på forebygging. Inkludering motvirker diskriminering. Et inkluderende læringsmiljø gir plass for at den enkelte skal kunne beholde sin forskjellighet, og gir et heterogent fellesskap der barn og unge med ulike utfordringer har sin naturlige plass.

Inkludering skal ligge som grunnlag i alt arbeid i barnehage og skole.

Alle våre barn og unge, uavhengig av behov og forutsetninger, skal delta og lære i et inkluderende fellesskap sammen med jevnaldrende i barnehage og skole. Det innebærer at opplæringen skal tilpasses evnene og forutsetningene til det enkelte barn og ungdom, men bare i unntakstilfeller som en egen form for opplæring utenfor fellesskapet.

Bakgrunn for dokumentet.

Kommunestyret er i hht barnehageloven § 8 og opplæringsloven § 13 øverste myndighet og eier av alle kommunale barnehager og grunnskoler, og derved ansvarlig for at kravene i barnehageloven og opplæringsloven med forskrifter blir oppfylt.

Kommunestyret delegerer utøvelsesansvaret for å sikre og styrke barnehagenes og grunnskolenes kvalitetsarbeid til administrasjonen v/barnehageforvaltningen og skolekontoret.

Strategiplanen er et plan- og styringsverktøy for de kommunale barnehagene og grunnskolene i kommunen. Her presiseres det hvilke overordnede mål vi skal arbeide mot i perioden frem til 2021.

Denne planen skal:

- Sette overordnede mål for de kommunale barnehagene og grunnskolene i Lillehammer
- Angi strategier for hvordan målene skal nås
- Danne grunnlaget for kontinuerlig utvikling og kvalitetsforbedring

Kommunestyret som barnehage- og skoleeier fatter vedtak om:

- Vedtekter
- Budsjettrammer
- Overordnede planer og mål

Det er valgt ut tre hovedmål for barnehage og skole. Ett mål er valgt som separat mål for barnehage og skole, mens to mål er valgt som felles mål for både barnehage og skole.

Nasjonale føringer:

Overordna sektormål for barnehagene i Norge:

- Barnehager med høy kvalitet som fremmer trivsel, lek og læring
- Et tilgjengelig barnehagetilbud for alle barn
- Forutsigbare rammevilkår som medvirker til mangfold og likeverd i barnehagesektoren

(Prp. 1 S (2015-2016) Kunnskapsdepartementet)

Overordna sektormål for grunnopplæringen i Norge:

- Elevene skal ha et godt, inkluderende læringsmiljø
- Elevene skal mestre de grunnleggende ferdigheter og ha god faglig kompetanse
- Flere elever og lærlinger skal gjennomføre videregående opplæring.

(Meld.St.21 2016-2017: «Lærelyst – tidlig innsats og kvalitet i skolen»)

Overordna styringsdokument:

For barnehage:

- Barnehageloven med forskrifter, herunder ny rammeplan for barnehager (2017)
- Meld.St.nr. 24 (2012-2013): «Framtidens Barnehage»
- Meld. St.nr. 19 (2015-2016) «Tid for lek og læring»

For grunnskolen:

- Opplæringsloven
- Meld.St.21 (2016-2017): Lærelyst – tidlig innsats og kvalitet i skolen.
- Kommunedelplan, samfunnsdelen, Lillehammer kommune
- Læreplanverket, grunnskolen i Norge, generell del.

Overordna mål for kommunale barnehager og grunnskoler i Lillehammer kommune:

- Mål – barnehage: Alle barn skal oppleve **omsorg, lek, læring** og **danning** gjennom ansatte som støtter barns nysgjerrighet, kreativitet og vitebegjær
- Mål – skole: Alle elever skal bli møtt med **realistiske læringsmål**. Opplæringen i **de grunnleggende ferdighetene skal styrkes**.
- Felles mål: Alle barn og elever skal oppleve et **trygt, godt og inkluderende barnehage- og skolemiljø**. Miljøet skal preges av **mestring og motivasjon**.
- Felles mål: Barnehagene og skolene skal utvikles som **kollektivt orienterte, lærende organisasjoner**

Alle mål vi setter oss skal ha BARNET og BARNETS BESTE i fokus

Grunnlag for valg av mål:

Mål - barnehage: Alle barn skal oppleve **omsorg, lek, læring** og **danning** gjennom ansatte som støtter barns nysgjerrighet, kreativitet og vitebegjær.

Omsorg er en forutsetning for barnas trygghet og trivsel, og for utvikling av empati og nestekjærlighet. Barnehagen skal aktivt legge til rette for omsorgsfulle relasjoner mellom barna og mellom personalet og barna, som grunnlag for trivsel, glede og mestring.

Leken skal ha en sentral plass i barnehagen, og lekens egenverdi skal anerkjennes. Leken skal være en arena for barnas utvikling og **læring**, og i barnehagen skal barna oppleve et stimulerende miljø som støtter opp om deres lyst til å leke, utforske, lære og mestre. Barnas nysgjerrighet, kreativitet og vitebegjær skal anerkjennes, stimuleres og legges til grunn for deres læringsprosesser.

Barnehagen skal fremme **danning**, gjennom å bidra til at barna kan forstå felles verdier og normer som er viktige for fellesskapet. Barnehagen skal fremme samhold og solidaritet, samtidig som individuelle uttrykk og handlinger skal verdsettes og følges opp. Barnehagen skal gi barna muligheter til å få delta i beslutningsprosesser og utvikling av felles innhold.

(Kilde: <https://www.udir.no/laring-og-trivsel/rammeplan/>)

Mål - skole: Alle elever skal bli møtt med **realistiske læringsmål**. Opplæringen i de grunnleggende ferdighetene skal styrkes.

Grunnleggende ferdigheter: Læreplanverket definerer fem grunnleggende ferdigheter: digitale ferdigheter, muntlige ferdigheter, å kunne lese, å kunne regne og å kunne skrive. Disse ferdighetene er en del av kompetansen i alle fag og nødvendige redskaper for læring og utvikling. De er samtidig en forutsetning for at elevene skal kunne vise sin kompetanse. Ferdighetene har også betydning for elevenes utvikling av identitet og sosiale relasjoner, og for å kunne delta i utdanning, arbeid og samfunnsliv.

Utviklingen av de grunnleggende ferdighetene er viktige gjennom hele opplæringsløpet. Det går for eksempel en sammenhengende linje fra den første lese- og skriveopplæringen til det å kunne lese avanserte, faglige tekster.

(<https://www.udir.no/laring-og-trivsel/lareplanverket/grunnleggende-ferdigheter/rammeverk-for-grunnleggende-ferdigheter/>)

Realistiske læringsmål: Målet om at alle elever skal bli møtt med realistiske læringsmål og gjennom det utvikle faglig kompetanse, gjelder for alle fag. For at den enkelte elev skal føle mestring og ha best mulig utbytte av sitt utdanningsløp, er det avgjørende at de blir møtt med realistiske læringsmål, både faglig og sosialt. Dette innebærer at læreren både skal ha tydelige forventninger til elevene og gi dem tilstrekkelig støtte til å nå målene sine. Dette er viktig for at elevene skal oppleve mestring og få motivasjon til læringsarbeidet sitt.

(<https://www.udir.no/laring-og-trivsel/klasseledelse/motivasjon-og-forventninger/>)

Det er grunnleggende at vi har god kompetanse i skolen til å møte elevene med realistiske læringsmål i alle fag, spesielt når det gjelder de grunnleggende ferdighetene. Dette er en viktig del av tidlig innsats.

Felles mål: Alle barn og elever skal oppleve et **trygt, godt og inkluderende barnehage- og skolemiljø**. Miljøet skal preges av **mestring og motivasjon**.

Et trygt, godt og inkluderende barnehage- og skolemiljø er en forutsetning for barns trivsel, utvikling og læring. Trygghet handler om opplevelsen av å bli ivaretatt, å bli sett. Dette er en av hovedoppgavene til foreldrene. Når barnet går i barnehage og på skole er det de voksne der som skal legge til rette for et trygt sted å være, og som skal gi barna støtte og veiledning slik at de kan etablere vennskap og håndtere konflikter.

De grunnleggende menneskerettighetene blir brutt dersom et barn mobbes, krenkes, diskrimineres eller trakasseres i barnehagen eller på skolen. FNs Barnekonvensjon sikrer barns grunnleggende menneskerettigheter. Et trygt psykososialt miljø handler om å realisere menneskerettighetene. Barns beste og barns rett til å bli hørt er grunnleggende.

I følge rammeplanen skal barnehagen fremme et inkluderende og stimulerende miljø hvor alle barn skal oppleve å bli sett og kan delta i lek. Miljøet skal støtte opp om lyst til å leke, utforske, lære og mestre.

Opplæringslovens § 9a-3 sier: «Skolen skal aktivt og systematisk arbeide for å fremme et godt psykososialt miljø, der den enkelte elev kan oppleve trygghet og sosialt tilhørighet». Dette er helt grunnleggende for at eleven skal kunne arbeide med faglige og sosiale læringsmål. Gjennom endringer i opplæringslovens kapittel 9a har regjeringen satt et mye tydeligere fokus på de voksne sitt ansvar og rolle i arbeidet med å forebygge og avdekke krenkelser og mobbing i skolen. Nyere forskning viser også at det trengs en videre definisjon av mobbing enn det tidligere har vært, der en tar inn et sosialt perspektiv. En av definisjonene som er kommet av dette er:

«Mobbing av barn og unge i barnehage og skole er handlinger fra voksne og/eller barn som hindrer opplevelsen av å høre til, å være en betydningsfull person i fellesskapet og muligheten til påvirkning» (Ingrid Lund m.fl., 2017).

Når en ser mobbing i et større perspektiv, settes det i større grad fokus på de voksnes ansvar for bygging av gode inkluderende fellesskap. Mobbing og krenkelser er noe som skjer i – og er et resultat av – et sosialt samspill. Fokuset dreies fra enkeltbarns skyld, til samspillet mellom barna, og mellom barna og de voksne. Et sentralt punkt her er anerkjennelsen av barn og unges egen opplevelse av miljøet (<https://www.udir.no/laring-og-trivsel/skolemiljo/>). Samarbeidet med de foresatte er også en viktig del for å få et inkluderende miljø.

Å føle trygghet, bli hørt og ha en plass i læringsmiljøet, er helt avgjørende for at den enkelte elev skal kunne arbeide med faglig og sosial utvikling.

De voksne i barnehage og skole må ha kompetanse på hvordan få til et trygt, godt og inkluderende læringsmiljø, og kunne reflektere over sitt ansvar og sin rolle i dette.

Tidlig innsats:

Alle barnehager og skoler må ha kompetanse og kapasitet til tidlig å finne ut hvilke barn og elever som vil ha nytte av ekstra tiltak eller hjelp. Det er stor enighet om at tidlig innsats er langt mer virkningsfullt enn å prøve å kompensere for forskjeller senere i utdanningsløpet. Et godt barnehagetilbud er tidlig innsats for alle barn, spesielt for barn som av ulike grunner trenger ekstra støtte og omsorg. Læring er en prosess der tidlig læring bidrar til mer læring, og det er derfor avgjørende at innsatsen starter så tidlig som mulig i utdanningsløpet. Tidlig innsats innebærer at barnehagene og skolene setter i verk tiltak for barn og elever med en gang det er behov. Ordinær undervisning av høy kvalitet kan redusere behovet for spesialundervisning. Barnehagen og skolen skal derfor tilpasse det ordinære tilbudet til alle barn og unge. Dette betyr å sørge for et godt og trygt læringsmiljø, bidra til at alle barn og elever opplever mestring, og legge til rette for at de kan lære (Meld. St. 21 (2016-2017)). For noen barn kan tidlig innsats innebære at personalet arbeider særlig målrettet og systematisk

- over kortere eller lengre perioder - med å inkludere barnet i meningsfulle fellesskap. Dette betyr at barn som har behov for ekstra omsorg og hjelp til utvikling og læring av ferdigheter, uavhengig av årsak, skal få tilbud om dette. Barn med forsinket utvikling på ulike områder, minoritetsspråklige barn, barn med nedsatt funksjonsevne og barn som lever i en vanskelig familiesituasjon vil kunne ha behov for særskilt tilrettelegging og oppfølging. Det må derfor være gode rutiner for samarbeid med andre tjenester som f.eks. helsestasjon, barnevern og PPT.

Foreldresamarbeid:

Det er barnehagens og skolens ansvar å legge til rette for et godt og nært foreldresamarbeid og en god dialog. Foreldresamarbeidet skal skje både på individnivå, med foreldrene til hvert enkelt barn, og på gruppenivå, gjennom foreldreråd og samarbeidsutvalg/FAU. Barn lærer mer og trives bedre når samarbeidet mellom foreldre og barnehage/skole fungerer godt. Det er derfor viktig at foreldre støtter opp under egne barns utvikling og læring ved å vise interesse for det barna er opptatt av, snakke med personalet/lærere om forventninger man har til barnehagen og skolen, og snakke positivt om barnehagen og skolen når barnet hører på.

Felles mål: Barnehagene og skolene skal utvikles som kollektivt orienterte, lærende organisasjoner.

Barnehage og skole er lærende organisasjoner der hele personalet skal reflektere rundt faglige og etiske problemstillinger, oppdatere seg og være tydelige rollemodeller.

Det er mye nyere forskning som viser hvor viktig det er for barna i barnehagen og elevene i skolen at personalet i barnehage og skole jobber kollektivt.

«De beste skolene hadde felles praksis rundt et felles sett av verdier og normer som kjennetegnet skolen som helhet» (Irgens, 2014)

Et kollektivt orientert personale og en god skoleorganisasjon understøtter god undervisning og et godt sosialt miljø, som igjen understøtter god læring hos barna (E. Irgens, 2014).

Lærere i skoler som lykkes godt, har et felles rammeverk for undervisningen, det vil si:

«Forskjellige lærere formidler det samme budskapet, og anvender det samme begrepsapparat for å kommunisere budskapet. De vet hvordan de skal skape forbindelse til det som har vært tatt opp tidligere, og forbedrer sin undervisning basert på felles evaluering (og planlegging). Da er sjansen større for å få engasjerte elever med gode resultater Dette forutsetter en tilstrekkelig organisert barnehage og skole, med tilstrekkelig organiserte lærere, som arbeider tilstrekkelig systematisk og målrettet» (V. Robins, 2011, s.85).

Jfr. Irgens er dette like gjeldende for barnehager og SFO som for skoler (Ref. Planleggingsdag m/ E. Irgens august 2017).

Strategier for å nå våre mål - barnehage:

Alle barn skal oppleve **omsorg, lek, læring og danning** gjennom ansatte som støtter barns nysgjerrighet, kreativitet og vitebegjær.

- Personalet skal ha god relasjonskompetanse
- Det skal være en tydelig sammenheng mellom ny rammeplan og strategiplanen
- Personalet skal legge til rette for barns medvirkning i hverdagen
- Personalet skal ha kunnskap om barns utvikling og hvordan barn lærer
- Barnehagene skal ha en tydelig og definert pedagogisk plattform og visjon
- Personalet skal støtte og veilede barna i deres læring og utvikling

Alle barn og elever skal oppleve et **trygt, godt og inkluderende barnehage- og skolemiljø**. Miljøet skal preges av mestring og motivasjon

- Personalet skal ta utgangspunkt i barnesamtaler for å imøtekomme individuelle behov
- Personalet skal jobbe aktivt med sosial kompetanse; vennskap, selvregulering, danning
- Personalet skal jobbe med barna i mindre grupper der det legges til rette for at hvert enkelt barn skal sees og føle seg som en viktig deltaker i et større fellesskap.
- Personalet skal aktivt bruke eksisterende verktøy som; «La meg få klar det sjøl», «Handlingsplan mot mobbing og krenkende atferd».

Barnehagene og skolene skal utvikles som **kollektivt orienterte, lærende organisasjoner**

- Ledere skal legge til rette for og bidra til delingskultur og tilbakemeldingskultur.
- Ledere skal finne balansen mellom styring og medvirkning i personalet.
- Ledere skal legge til rette for og sikre at hele personalet er i stand til å utføre sitt arbeid med høy grad av kvalitet og kompetanse.

Slik vet vi at vi når våre mål for barnehagene:

Mål	Indikator	Måltall
Alle barn skal oppleve omsorg, lek, læring og danning gjennom ansatte som støtter barns nysgjerrighet, kreativitet og vitebegjær.	<ul style="list-style-type: none"> • Ståstedsanalysen • årsplan med progresjonsplan • Barnesamtaler – barns trivsel og vennskap. • Medarbeidersamtaler • Medarbeiderundersøkelser • Refleksjon og veiledning • Løsningsorientert personale • Høy aktiv deltakelse på møter 	Positiv utvikling i perioden 17-18
Alle barn og elever skal oppleve et trygt, godt og inkluderende barnehage og skolemiljø. Miljøet skal preges av mestring og motivasjon	<ul style="list-style-type: none"> • Plan for overgangen bhg-skole • Brukerundersøkelsen • Foreldresamtaler • Barnesamtaler 	Positiv utvikling i perioden 17-18
Barnehagene og skolene skal utvikles som kollektivt orienterte, lærende organisasjoner	<ul style="list-style-type: none"> • Tydelig faglig forankring, innsikt og bevissthet rundt lovverket og styrende dokument. • Ett uttalt barneperspektiv • Samarbeid-gode rollemodeller-tilbakemeldingskultur • Offensive, søkende og deler sin kunnskap) • Engasjert og dedikert personale • Delingskultur med lærende møter der vi gjør hverandre gode 	Positiv utvikling i perioden 17-18

Strategier for å nå våre mål – skole.

Skolesjefen har sammen med rektorene funnet fram til kriterier under hvert mål som skal vise hvordan vi ligger an i arbeidet mot målene.

Den enkelte skole må da se på utviklingen av valgte tall over de tre siste årene, og analysere resultatene de får i forkant av høstmøtet med skolesjef. Ut ifra analysene velger de ut tiltak de skal prioritere å jobbe med neste skoleår. Det er da viktig at skolekontoret er tett på, gir støtte og hjelp i arbeidet, men også har klare forventninger om ærlig analyse og tydelige prioriteringer. Gjennom høstmøtene med ledelsen på hver skole samt oppfølging på våren ut ifra behov, vil dette bli sikret.

Vi velger å ikke sette resultatmål på kommunenivå. På skolene vil det imidlertid være naturlig at det settes resultatmål basert på de analysene som gjøres. For at resultatmål skal oppleves som et nyttig mål for utvikling, må det sikres et sterkt eierforhold til målene fra lærerne. Det har vist seg vanskelig å få til det når dette vedtas på overordnet nivå av skoleeier. Men skoleeier skal selvsagt følge opp skolene og sikre at vi har realistiske og høye ambisjoner for våre elever. Vi skal ligge over det nasjonale nivået på ulike indikatorer som nasjonale prøver, grunnskolepoeng, eksamen og gjennomføring i videregående opplæring.

Utviklingsarbeid:

Forskning og erfaring som er utgangspunktet for våre mål, vil sammen med statlige føringer og tilbakemeldinger fra skolene være grunnlaget for videre utviklingsarbeid.

Forbedring er et kontinuerlig og langsiktig arbeid. Skoleeier har et lovpålagt ansvar for å følge opp at vi setter inn tiltak når vi ikke er fornøyd med tilstanden. Det er viktig med forutsigbarhet for skolene, og vi må unngå for mange prosjekter og enkeltstående satsinger.

Det er nå kommet store endringer i den statlige styringen av kompetanseutvikling og midler til dette i skolen. De siste årene har det vært store nasjonale satsinger. Dette har vært noe som mange skoler i Norge har opplevd ikke har truffet helt i forhold til deres behov for utviklingsarbeid. Nå får vi en desentralisert kompetanseordning. Målet er nå at utviklingsarbeidet i den enkelte skole og kommune i større grad skal være ut ifra analyse og kartlegging av behov. Dette skal skje i tett samarbeid med universitets- og høyskolemiljø.

I Lillehammerskolene vil vi bruke denne ordningen til å få en bedre sammenheng i utviklingsarbeidet vårt. Vi vil lage en struktur, et årshjul, for kontinuerlig utviklingsarbeid. Dette vil ta tid, men det er til det beste for elevene våre at vi jobber mest mulig kollektivt.

I dette arbeidet vil vi legge vekt på å lære av hverandre – mellom skoler og internt på skolene.

Slik vet vi at vi når våre mål for grunnskolene:

Mål	Indikator	Måltall
Alle elever skal bli møtt med realistiske læringsmål. Opplæringen i de grunnleggende ferdighetene skal styrkes.	<ul style="list-style-type: none"> • Nasjonale prøver • Kartlegging 1. – 3.klasse • Eksamen • Grunnskolepoeng • Gjennomføring videregående • Vurdering for læring/klasseledelse/ relasjon lærer-elev. 5. - 7. og 10. trinn (Evt. flere trinn dersom det gjennomføres 	Utvikling over tre år

Alle barn og elever skal oppleve et trygt, godt og inkluderende barnehage- og skolemiljø. Miljøet skal preges av mestring og motivasjon

- Spesialundervisning
Andel spesialundervisning
Andel elever med spesialundervisning i egne grupper
Andel elever med «små» vedtak – 1-7 timer
- Læringsmiljø
5. -7. og 10. trinn (evt. flere trinn)
Trives du på skolen?
Andel elever som oppgir at de har blitt mobbet 2-3 ganger i måneden eller oftere
Bruk av nettsiden
«Klassetrivsel.no»
«Nullmobbing.no» - på alle hjemmesider
- Overgang bhg – skole (jf. rutiner)
- Ungdata

Utvikling over tre år

Barnehagene og skolene skal utvikles som kollektivt orienterte, lærende organisasjoner

- Skole-hjem-samarbeid
Gode arenaer for samarbeid med foreldrene
Foreldreundersøkelsen
- Lærerkompetanse
Andel lærere som ikke oppfyller nye kompetansekrav (no, ma, eng)
- Systematikk i utviklings- og kvalitetsarbeidet
- Bruk av felles-, trinn-, team- og fagtid
- Systematikk i arbeidet med UIU og BIU
- Alle skolene skal bruke en av modellene som ble presentert på felles planleggingsdag høsten 2017 (av professor Eirik J. Irgens)